

‘Duidelijke doelstelling

Diervoeding

[Carolien Makkink]

Het antibioticagebruik in de pluimveesector kan omlaag, maar daarvoor moeten wel effectieve prikkels worden ingezet, menen sprekers tijdens de studiedag van de World Poultry Science Association.

De blootstelling van landbouwhuisdieren aan antibiotica is in Nederland erg hoog. Voornamelijk vanwege problemen met resistente bacteriën in de humane gezondheidszorg is het hard nodig dat het antibioticagebruik in de veehouderij wordt aangepakt. Daarnaast is het hoge medicijngebruik in de veehouderij slecht voor het imago van de sector. Dit alles werd duidelijk tijdens de studiedag van de World Poultry Science Association. Thema's tijdens deze dag waren vermindering van antibioticagebruik en consequenties van dioxineproblemen in de pluimveehouderij. Sprekers maakten duidelijk dat het anti-

bioticagebruik in de pluimveesector omlaag kan, maar dat daarvoor wel effectieve prikkels moeten worden ingezet.

Aanpak

Het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) eist 20 procent reductie van het antibioticagebruik in 2011. In het jaar 2013 moet het gebruik met 50 procent zijn gedaald ten opzichte van 2009. Nog dit jaar stelt de Stichting Diergeneesmiddelenautoriteit (SDa) gebruiksnormen op per sector en diersoort.

“De doelstellingen en de instrumenten om een vermindering van het antibioticagebruik in de veehouderij te bereiken, moeten helder zijn”, benadrukt Nico Bondt, onderzoeker bij LEI-WUR.

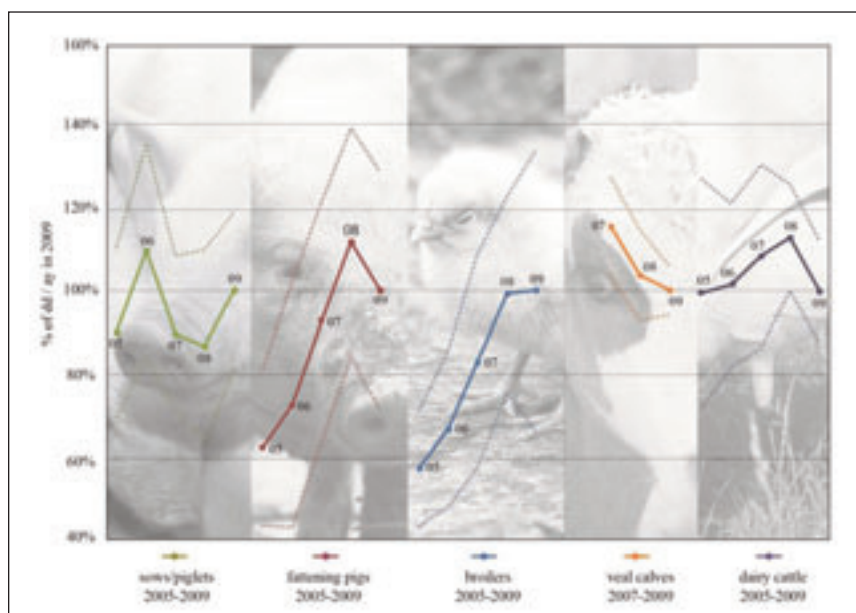
Het antibioticagebruik kan op verschillende manieren worden berekend. Zo kan het aantal verkochte kilo's antibiotica per land worden verdeeld over het aantal kilo's vee. Dan blijken Nederland en Frankrijk in Europa de meeste antibiotica te gebruiken: 180 mg per kg lichaamsgewicht. Het is echter niet dui-

delijk of het hier gaat om levend gewicht of geslacht gewicht. Ook worden er in verschillende landen verscheidene antibiotica toegepast en is de samenstelling van de veestapel ook niet in elk land hetzelfde. Het aantal dagdoseringen per dier per jaar geeft een betere indicatie van het antibioticagebruik in de veehouderij. Figuur 1 geeft het relatieve antibioticagebruik tussen 2005 en 2009 aan bij verschillende diercategorieën in Nederland. Bij vleesvarkens en -kuikens is het gebruik tot 2008 toegenomen. Sinds dat jaar daalt de verkoop van therapeutische antibiotica voor landbouwhuisdieren.

Effectieve prikkels

“De druk om het antibioticagebruik te reduceren is hoog”, constateert Bondt. “Het is alleen de vraag of er in de sector voldoende draagvlak is voor 50 procent reductie. Gezien de huidige smalle marges in de veehouderij zijn financiële prikkels noodzakelijk.”

Monitoring van het antibioticagebruik in de verschillende veehouderijsectoren en van het voorschrijfgedrag van dierenartsen geeft inzicht in de variatie tussen verschillende bedrijven en dierenartsen. De verschillen in voorschrijfgedrag blijken groot te zijn, zowel bij dierenartsen als bij bedrijven. “Dit geeft aan dat er mogelijkheden voor reductie zijn”, stelt Bondt. Alle betrokkenen hebben hierin hun verantwoordelijkheid, volgens de sprekers. De pluimveehouder kan de gezondheidsrisico's op zijn bedrijf verlagen door te streven naar robuustere kuikens en een goed stalklimaat. Ook voeding kan bijdragen aan een hogere gezondheidsstatus. De infectiedruk in intensieve regio's moet worden verlaagd. Dierenartsen en veehouders dienen antibiotica terughoudend in te zetten. Door de apotheek weg te halen bij de dierenarts, kan worden bereikt deze geen financieel belang meer heeft bij voorschrijven van medicijnen. Gedetailleerde behandelrichtlijnen kunnen hel-

Figuur 1. Relatief antibioticagebruik tussen 2005 en 2009 in dagdoseringen per dier per jaar (2009 = 100 procent).

ngen noodzakelijk'

Antibioticagebruik thema studiedag WPSA

pen bij het beperken van het antibiotica-gebruik in de veehouderij.

Verandering

Johanna Fink-Gremmels, hoogleraar aan de Faculteit Diergeneeskunde, betreft het dat de antimicrobiële voerbepaarders sinds 2006 zijn verboden. "Amgb's waren niet de oorzaak van de resistentie, deze stoffen waren goed getest en geregistreerd. Het verbod op amgb's was een politieke beslissing, gebaseerd op het voorzorgsprincipe en niet op wetenschappelijke argumenten." In de voeding van vleeskuikens en leghennen is de laatste jaren veel veranderd. "Pluimvee heeft dierlijk eiwit nodig, maar dat mag van de Europese Unie niet meer in het voer zitten", geeft Fink-Gremmels als voorbeeld. De bijproducten uit de biobrandstoffenindustrie geven ook nieuwe uitdagingen. "Bij de fermentatie worden antibiotica gebruikt die niet registratieplichtig zijn."

Alternatieven

"Fytotherapeutica kunnen worden ingezet om de immunocompetentie en darmflora te ondersteunen", legt Fink-Gremmels uit. "Maar deze producten kunnen infecties niet genezen." Fytotherapeutica verbeteren weliswaar de voeropname, groei en voederconversie, maar zijn duur in gebruik. Ook andere niet-antibiotische diervoederadditieven, zoals prebiotica, probiotica, enzymen en organische zuren, worden ingezet om de diergezondheid en productie te ondersteunen.

Dioxine

De afgelopen decennia is Nederland regelmatig opgeschrikt door dioxine-incidenten. "De oorzaken liepen nogal uiteen", memoreert Ron Hoogenboom, toxicoloog bij het Rikilt. Hij noemt een aantal boosdoeners die verhoogde dioxineniveaus veroorzaken: Braziliaanse citruspulp, Belgisch vet, Duits kaoliniet, cholinechloride, Duits en Iers broodmeel,

Uitdagingen

Nederland exporteert veel en moet daarom veel aandacht besteden aan duurzaamheid, diergezondheid en dierenwelzijn. Veehouders moeten een redelijk inkomen kunnen verwerven en voldoende economische perspectieven hebben om noodzakelijke investeringen op te kunnen brengen. Peter van Horne van LEI-WUR ziet in de toekomst nog de nodige uitdagingen voor de sector. Het verbod op traditionele kooihuisvesting voor leghennen, terugdringing van de uitval en voetzollaesies bij vleeskuikens, reductie van fijnstof- en ammoniakemissie, vermindering van antibioticagebruik en van salmonellabesmettingen. "Op het gebied van welzijn, milieu en voedselveiligheid is er de komende jaren nog veel te doen", stelt Van Horne.

Peter van Horne ziet uitdagingen voor de pluimveessektor.

gelatine en (bio)mais. Mens en dier kunnen in contact komen met dioxines via voeding of bodem. Directe droging van diervoedergrondstoffen vergroot het risico op dioxinebesmetting.

"De incidenten in de jaren negentig hebben ervoor gezorgd dat de European Food Safety Authority versneld werd geïnstalleerd, dat normen voor dioxines en PCB's in verschillende producten werden gesteld en dat de General Food Law ingang vond", aldus Hoogenboom. Er zijn 210 dioxines bekend. Hiervan hebben er zeventien een chlooratoom op positie 2, 3, 7 of 8. Deze dioxines zijn gevaarlijk, omdat ze erg traag afbreken en zich ophopen in het lichaam. Naast deze zeventien dioxines zijn er nog twaalf PCB's die zich gedragen als dioxine en dus ook gevaarlijk zijn voor mens en dier. Dioxines hebben negatieve effecten op het immuunsysteem, de vruchtbaarheid, voortplanting, foetale ontwikkeling en het leervermogen. Daarnaast kunnen dioxines kanker veroorzaken.

Normen

De normen voor dioxines en PCB's in levensmiddelen zijn gebaseerd op

humane blootstellingslimieten. De aanvaardbare wekelijkse inname (tolerable weekly intake, TWI) bedraagt 14 picogram per kilogram lichaamsgewicht per week. Op basis van de normen voor levensmiddelen worden de normen voor diervoeder(grondstoffen) vastgesteld. Voor eieren is de norm 3,0 pg TEQ (toxische equivalent) per gram vet, voor overige kipproducten 2,0 pg TEQ per gram vet. De norm voor pluimveevoeders is 0,75 pg TEQ per gram.

"Supermarkten leggen vaak nog strengere normen op", vertelt Jan van Esch van Kwetters. "Om te mogen leveren aan Lidl moeten eieren minder dan 1 pg TEQ per gram vet bevatten." Van Esch adviseert veehouders om voermonsters van elke levering te bewaren, zodat bij problemen snel de oorzaak kan worden opgespoord. Ook pleit hij ervoor om de veehouder elk kwartaal een overzicht te geven van analyse-uitslagen met betrekking tot dioxine, salmonella en andere contaminanten. "Een verscherping van de dioxinenorm voor diervoeders van 0,75 naar 0,40 picogram toxische equivalent per gram is een goede stap om de kans op problemen verder te verkleinen", aldus Van Esch. ■

